

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

De stylo scholastico. Capvt VII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

atra veste contexta, paruulum quendam sinu tolerans, decurrit; ac pone eam, anas alia panis horridis obsita, paribusq; mæsta floribus, ramos oleaginos vtræque quatientes, quæ circumfusa lectulum, quo peremptorium cadauerum contexta fuerant, plangore sublato lugubriter ciulantes.

(Per publicam misericordiam, per communæ ius humanitatis, aiunt, miseremini indignè caforum iuuenum, nostræque viduitati, ac solitudini, de vindicta solatium date: Certè paruuli huius, in primis annis destituti fortunis succurrite, & de latronis huius sanguine legibus vestris, & disciplinæ publicæ litate.)

Hæc si pro tribus vtribus seriò dicerentur, *παρὲν δ' ὕψους* facerent manifestissimum; sed cum ad risum, publicamque lasciuiam ficta sint, nihil habent istius generis.

Exilia orationis magnitudine prudenter attollenda.

Porro in id sepe vitium incurrunt Oratores sensibus grandes, vberes, & amplificatorij, qui cum summæ laudis esse existimēt, res alioqui exiles orationis maiestate plenius attollere: hoc ne mica quidem falis adhibita faciunt in rebus singulis, & tanas in Mineruam, Pygmaeos in Polyphemum, res denique leuissimas in cothurnos tragicos non sine risu deformant.

De stylo scholastico.

CAPVT VII.

Styli scholastici typus

Meminit quoque Cassius Longinus *σχολαστικὸς νοῦς*: hoc est scholastici sensus, & styli: fit autem, cum ea quæ ciuilibs esse debet oratio, ad ymbratilium præceptorum minutias putidiusculè conformatur. Accidit enim plerumq; ut adolefcētes è ludo nuper egressi, vel etiam viri scholarum ymbris diutius nutriti, cum ex palæstra in aciem deuenerint, nondum ad ciuilibs illius cæli tolerantiam facti, atque compositi, nescio quid ymbraticæ mollitiæ, quam cum lacte suxerunt, retineant. Itaque alij antequam ad rem veniant, præfantur apparatus, & excurrunt longius. Alij digressiones, & locos cōmunes affectant, quibus cum infederint, arbitrantur se Iouis asbis (quod aiunt) quadrigis vehi. Alij, in quocunq; demum argumento exordia, narrationes, confirmationes, perorationes religiosius exigunt, atq; ista quidem omnia, quamuis frigida, & importuna sepius ingerunt, ne videantur artis legibus defuisse. Alij minime spectantes, an oratio ornata seruat, grandes figuras per *καυσιμίας*

expressas ad satietatem aurium intrudunt. Alij etiam artem plenissimè proficiuntur exordij sui, narrationis, confirmationis, &c. meminerunt, tum se ex vna parte in alteram transiuros pollicentur, aut iam transisse dicunt, etiam excusant se, quod minus elaboratam orationem attulerint, quæ omnia scholastica sunt, & vbi morosus curantur, elaboranturque concinnius, sæpe in frigidum aliquid, aut puerile definunt.

Demosthenes à stylo scholastico alienus.

Atque in eo, opinor, multum differunt ciuiles Iocrales, & Demosthenis Orationes, hic enim, quod maxime est, minime vult videri eloquens, & fortunas Græciæ ex eo non pendere dicit, an manum in hanc, aut in illam partem inflexerit: vel hoc, aut illo verbo inter orandum vsus fuerit; at ille in negotiosis etiam orationibus dissimulare non potest ambitionem eloquentiæ. Nam in suaforia ad Philippum proficitur etiam *ἐπὶ γῆρας εἰσοχημίαν*, & se excusat, quòd propter ætatem ingrauescētem, tam elaborata orationis structura vti minime potuerit.

Iocrales scholasticus

Οὐδὲ γὰρ τὰς κατὰ τὴν λέξιν εὐρυθείας, ἰσοειπέως καὶ τοικιλίας κεκοσμημένην αὐτὸν αἰς αὐτὸς τε νεώτερος ὢν ἐχρόμειν, καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπιδοῖτα, δι' ὧν τοὺς λόγους ἠδύς τ' ἀμα, καὶ πισοτέρως ποιοῖεν, ὢν οὐδὲν ἐτι δύναμαι διὰ τὴν ἡλικίαν.

Quæ excusatio non perita accusatio est. Præfatur etiam amplissimè de suis familiaribus, & eorum de hac suaforia iudicia exponit, quæ omnia parum ad persuasionem faciunt, & ambitiosè potius quam neruosè dicta sunt.

In Panegyrico verò, qui & suasionem continet ad Græcos, tam magnificè de sua eloquentia sentit, & dicit, ut nisi pro rei dignitate, suaque gloria, & pro tempore, quod in hac oratione elaboranda, concinnandaque posuerit (in qua decennium ferebatur insumpsisse) peroret, nullo modo sibi ignosci velit, sed contemni, & derideri.

Εγὼ δ' ἦν μοι καὶ τὰ πράγματα ἀξίως εἶπω, καὶ τῆς δόξης τῆς ἐμαυτοῦ, καὶ τῆς χρόνης, μὴ μόνον περὶ τὸν λόγον διαπεφθέντος, ἀλλὰ καὶ σύμφωνα τῷ αὐτοῦ βεβίωκα παρακλήσομαι μηδεμίαν μοι συγγνώμην ἔχειν: ἀλλὰ καὶ λαχέων, καὶ καὶ λαφρονέω.

Ioc. Paneg. 80.

Hæc quidem ostentationem habent eloquentiæ

quentia non mediocrem, quae Oratori civili cauenda est, vel maxime.

At verò sub finem Orationis, quasi in prò- ptu diceret, qui se comparata oratione dictu- rum, initio professus fuerat.

Οὐ τὴν αὐτῆς ἀπὸ τῶν χάριτων γνώμην ἔχωρ, ἐν τεταύτων παρόντων χροῖον, καὶ περὶ τὰς ἀρχὰς τῆ λόγου. Τότε μὲν γὰρ ἄξιον ἀξιῶ δεικνύσθαι περὶ τῶν πραγμάτων εἶναι, νῦν δὲ ἐφικνέμεθα τῆ μετέθεσ ἀυτῶν: ἀλλὰ πολλὰ με διεπέφου- γεν ὡν διανοήθει.

(Iam verò non ita sentio, ac initio oratio- nis meae: tunc enim pro dignitate rerum, me posse dicere existimabam, nunc magnitudinem earum non assequor, multaque mihi eorum, quae dicere institueram, exciderunt.)

Nimis aperta calliditate haec sunt elabora- ta, quasi finem orationis non prauidisset, qui se per decennium scripsisse gloriabatur.

Habent & multum palaestrae scholasticae, quae à Iuliano imperatore ex Sophistarū scholis adhuc recentē scripta sunt. Quorū enim in Eusebiae encomio tam longa insinatio con- tra ingrati animi vitium: Τί ποτε ἀρα χρὴ διαλέξομαι περὶ τῶν ἐφελόντων μεγάλα, καὶ ὑπὲρ μεγάλων, οὐτὶ φημί χρυσίον, οὐδὲ ἀργύριον, ἀλλὰ ἀπλῶς ὅτι ἀντόχοι τις παρὰ τῆ πέλας εἶ παθῆναι, εἴτα πιαδτα ἢ ἀποστῆναι οὐτε ἐ- παρχεῖντων, οὐτε διωκόμενον βελύμενος ἢ καὶ ὀλιγοῦρας ἐχόντων πρὸς διὰ τὰ ποιῆν, καὶ διὰ- λουδῶν ὀφλημα: ἢ δὴλονότι φαύλας, καὶ μοχθη- ροῦς νομιζέον quid ista perodus, & caetera quae diffusius narrat, aliud volunt quam in- grati animi labem esse fugiendam, qua ratio- ne ad laudandam Eusebiam prouocatur, cui multis, & magnis beneficiorum nominibus tenebatur adstrictus. Hocetsi ad rem facit, poterat tamen dici rotundius, nec tanto leni- tudinis an fractu trahi. Alium deinde locum communem annectit, laudandos esse summos viros, nam hoc (inquit) & Plato, & Socrates fecerunt, quidni etiam inquit foeminas? Si- quidem Homerus Penelopem laudauit. Haec thesis longius excurrentis multū sapi de schola. Accedunt etiam exempla ab homericis sapius perita fabulis, & digressiones de gra- cia, & libris cum annexis excusationibus, quae caetatum iuueniliter adhuc quasi in Rhetorum sta- dio volutantem

arguunt.

De stylo poetico, & cantico.

CAPVT VIII.

Quaestum est saepe cur Dionysius Hali- cainassensis ingeniorum styliq; iudex, & censor acerrimus, optimam orationem Poesi simillimam esse debere statuat. Et quo Hero- doti, & Thucididis historiam pulchram poesi non creterur appellare Καλαίη ποιήσεις ἀμ- φότερα οὐ γὰρ ἀν ἀσχιωδείων ποιήσεις αὐ- τὰς λέγων Lucianus verò suadet ei qui eloque- tiae decora concupiscit, vt primū optimos quot- que Poetas legat, deinde se conferat ad orato- res: quod profectò non faceret, nisi ad confor- mādum stylum prodesse Poetarum lectionem arbitrareretur. Sed tamen quamuis Poetas, vt ad oratoris institutionem perutiles commen- dare videatur, haec oratio non est ita intelligē- da, vt stylum Poeticum probet, a quo sanè am- bo, & sententijs & scribendi genere vthemē- ter abhorruere. Quid igitur vterq; voluit? Poe- tas, maxime verò Tragicos & comicos de meliore nota, oratoriae facultati non leui fore adiumento, si quis se in eis ipso discendi, scribendique tyrociniio prudenter exerceat. At hoc (inquis) non plene satisfacit Dio- nysij menti, qui Thucididis, historiam Poesim aperte nominauit. Dicam equidem & pau- cis, quae haec in re mens Halicarnassensis fuerit. Structuram verborum, & numeros oratori- bus commendat, quam rem vnam ad mul- cendos suauitatis lenocinijs animos efficacis- simam esse probat: Vt eorum verò incur- riam redarguat, qui penes solos Poetas esse numeros arbitrati, legnem, dissolutam & plane incompositam orationem effutunt, op- timam orationem Poesi simillimam esse con- tendit, hoc est (vt ipse ait) διὰ τὸ ἀντιχρον nec minus accuratam compositione, modulisque structura decoram, quam sint ipsa poemata, li- cet alijs, & liberioribus numeris effluat. Hoc Cicero in oratore explicatissime docet.

Nam etiam (inquit) Poetae quæstionem at- tulerunt, quidnam esset illud quod differret ab oratoribus. Numero maxime videbantur antea, & versu: Nunc apud oratores iam ipse numerus increbuit. Quicquid est enim, quod sub aurium mensuram aliquam cadit, etiam- si abest à versu, (nam id quidem orationis est vitium) numerus vocatur, qui graece ἐ θυός di- citur. Itaq; video visum esse nonnullis, Platonis, &

Dionysius Halicarnassensis de stylo verborum. Cuius optima oratio appellatur poesis. Poesis oratori perutilis. Idem in ep. ad Cneu. Pomp. Luc. Lian. xiphani.

Cic. in orat. p. 253. 254.

Eloquentia Iulian. multum habet palaestrae scholasticae.

Iulianus in Encomio Eusebiae.

Iuliani scholastica.